

Một số biện pháp tổ chức trò chơi vận động rèn luyện phẩm chất ý chí cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Phạm Thị Kiều Anh*, Đoàn Thị Huyền*

Trường Cao đẳng Yên Bái

Received: 8/7/2024; Accepted: 18/7/2024; Published: 26/7/2024

Abstract: In preschool children, willpower appears as a conscious adjustment to their own behavior. The development of willpower helps children have the right direction and complete assigned tasks. On the other hand, based on theoretical and practical research, movement games contribute to cultivating willpower qualities in children, such as courage, perseverance, self-control, determination, purposefulness, and disciplined organization. The article presents some methods for organizing movement games to cultivate willpower qualities in 5-6-year-old preschool children.

Keywords: Games, movement, willpower, qualities, preschool.

1. Đặt vấn đề

Ý chí là cơ sở phát triển tâm lý và hoàn thiện nhân cách trẻ góp phần thực hiện mục tiêu giáo dục toàn diện cho trẻ, trong đó phát triển tình cảm và kỹ năng xã hội là tiền đề quan trọng trong học và phát triển toàn diện của trẻ. Vì khi trẻ tự tin vào chính bản thân mình trẻ sẽ học được cách chủ động độc lập trong việc thực hiện các nhiệm vụ đến cùng.

Ý chí là một phẩm chất tâm lý của cá nhân, một thuộc tính tâm lý nhân cách, đó là mặt năng động của ý thức, biểu hiện ở năng lực thực hiện những hành động có mục đích, đòi hỏi phải có sự nỗ lực vượt mọi khó khăn.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Sự phát triển các phẩm chất ý chí (PCYC) của trẻ 5-6 tuổi

Ý chí của trẻ được hình thành và phát triển trong hoạt động: lao động, học tập, vui chơi, trong các điều kiện sống và giáo dục. sự phát triển ý chí của trẻ có liên quan mật thiết đến sự biến đổi động cơ hành vi. Nếu xuất hiện 1 động cơ tốt chiếm ưu thế trong hệ thống động cơ thứ bậc, đó sẽ là động lực giúp trẻ vượt qua khó khăn để hoàn thành nhiệm vụ đặt ra mà không bị động cơ khác lôi cuốn.

Một số PCYC hình thành ở trẻ mầm non: Tính mục đích, tính kiên trì, tính tự kiểm chế, tính độc lập, tính quyết đoán, tính dũng cảm.

2.2. TCVD đối với vấn đề rèn luyện các PCYC cho trẻ MG 5-6 tuổi

TCVD là một trò chơi có luật, luật chơi quy định việc thực hiện các hành động chơi và nội dung chơi. Luật chơi ở đây không gò bó đưa trẻ vào khuôn phép cứng nhắc mà nó trở thành động cơ thúc đẩy đưa trẻ vận động tích cực. Một điều đặc biệt lý thú, lôi cuốn trẻ vào TCVD là khi chơi giữa người thắng và người

thua không hề có sự buồn bã thất vọng, chán nản mà tất cả đều vui cười như nhau. Tuy nhiên trong quá trình chơi, yếu tố thắng thua là động cơ quan trọng thúc đẩy trẻ tích cực vận động. Do vậy, trong các TCVD thường đặt ra cái đích trước khi chơi và đặt ra quy ước (luật chơi) để tất cả trẻ cố gắng đạt mục đích đó. Bản chất của TCVD là để trẻ giải quyết như một nhiệm vụ thực hành dưới hình thức chơi vui vẻ.

Khi tham gia chơi trẻ phải tập trung chú ý, phân tích, tổng hợp những điều cô giáo giải thích và chuyển sự lĩnh hội đó để thực hiện đúng những vận động cần thiết. Cho nên, đặc điểm nổi bật của TCVD là sự đòi hỏi phối hợp hoạt động của quá trình nhận thức và vận động. Trẻ phải nắm được mục đích của trò chơi thì mới thực hiện vận động đúng, nhanh được.

Chủ đề và quy tắc của trò chơi đã được xác định còn trẻ chỉ đề ra hướng chơi là chủ yếu. Ngoài ra, trẻ phải tự lực giải quyết nhiệm vụ vận động 1 cách nhanh trí, sáng tạo và khéo léo

Các TCVD dành cho trẻ MG lớn thường có luật chơi buộc trẻ phải tuân theo nếu không sẽ vi phạm hoặc ảnh hưởng đến thành tích của cả đội. Vì thế trẻ phải biết kiềm chế những cảm xúc của cá nhân để thực hiện nhiệm vụ vận động sao cho nhanh mà không vi phạm luật. Vì trò chơi luôn chứa đựng những điều bất ngờ không chỉ góp phần phát triển thể chất cho trẻ đó là những kỹ năng vận động mà nó còn là phương tiện có hiệu quả giúp cho việc rèn luyện các PCYC cho trẻ.

2.3. Một số biện pháp tổ chức TCVD rèn luyện PCYC cho trẻ MG 5-6 tuổi

2.3.1. Sơ tư tâm và lựa chọn để xây dựng hệ thống TCVD rèn luyện PCYC cho trẻ

* Mục tiêu:

Sơ tư tâm và lựa chọn các TCVD giúp GV tìm

được những trò chơi phù hợp đặc điểm nhận thức, đặc điểm phát triển các PCYC của trẻ MG 5-6 tuổi, cũng như kỹ năng chơi của trẻ, cuốn hút trẻ tham gia chơi nhiệt tình giải quyết nhiệm vụ chơi dễ dàng hơn. Lựa chọn cũng giúp cho GV phân loại được các TCVD có tác dụng rèn luyện PCYC cho trẻ dựa vào các tiêu chí đánh giá:

*** Nội dung:**

Với sự đa dạng và phong phú của các TCVD của trẻ MG. Để việc tổ chức cho trẻ chơi TCVD có hiệu quả cao, cần tiến hành sưu tầm lựa chọn và phân loại những trò chơi có tác dụng rèn luyện PCYC cho trẻ MG 5-6 tuổi.

*** Cách tiến hành:**

- Sưu tầm các TCVD nhằm rèn luyện PCYC cho trẻ.
- Lựa chọn những TCVD để tổ chức cho trẻ chơi phải dựa trên cơ sở phân tích khả năng chơi hiện tại của trẻ và đảm bảo rèn luyện PCYC cho trẻ theo các nội dung:

- + Trò chơi giúp trẻ xác định được mục đích khi chơi: Đa số các TCVD cho trẻ MG đòi hỏi trẻ phải xác định được mục đích của trò chơi thì mới biết cách sử dụng các kỹ năng vận động chính xác và đúng phù hợp với luật chơi. Đặc biệt 1 số trò chơi có sự tích hợp các nội dung giáo dục khác như “Gia đình Gấu”, “Hãy chọn đúng tín hiệu đèn màu”, “Ai nhanh nhất”, “Đếm tiếp”, “Có bao nhiêu đồ vật”.....

- + Trò chơi rèn luyện tính kiên trì bền bỉ: “Ném còn”, “Nhảy qua suối nhỏ”, “Có bao nhiêu đồ vật”, “Thi lấy bóng”, “Thi xem ai nhanh”, “Đập bóng”

- + Trò chơi rèn luyện sự mạnh dạn tự tin: “Mèo đuổi chuột”, “Chạy tiếp cò”, “Rồng rắn lên mây”, “Thi đi nhanh”.....

- + Trò chơi rèn luyện cho trẻ tính tự kiểm soát: “Mèo đuổi chuột”, “Bẫy chuột”, “Chuyền bóng bằng hai chân”, “Ai nhiều điểm nhất”, “Đổi khăn”, ...

- + Trò chơi rèn luyện cho trẻ sự độc lập không phụ thuộc vào người khác khi tham gia vận động: “Ném vòng cổ chai”, “Đua ngựa”, “Đếm tiếp”, “Bịt mắt đánh trống”, “Đi trên cầu”.....

2.3.2. GV giải thích rõ ràng, dễ hiểu luật chơi và nhiệm vụ chơi cho trẻ. Sau đó yêu cầu trẻ nhắc lại lời hướng dẫn của cô giáo

*** Mục tiêu:**

Giúp trẻ nắm được luật chơi, nội dung của trò chơi từ đó định hướng được cách giải quyết nhiệm vụ chơi (xác định được mục đích của trò chơi). Giúp trẻ nắm được các thao tác chơi một cách rõ ràng, chính xác cũng như biết phối hợp các động tác với các bạn trong nhóm chơi. Khi trẻ đã nắm rõ được cách chơi trẻ có nhu cầu và mong muốn được chơi, cố gắng

thực hiện nhiệm vụ chơi của mình.

*** Nội dung:**

Sau khi giới thiệu tên trò chơi, GV tiến hành giới thiệu luật chơi, nhiệm vụ chơi cho trẻ một cách rõ ràng và ngắn gọn. Sau đó cho trẻ nhắc lại và chơi thử.

*** Cách tiến hành:**

Khi giới thiệu luật chơi, nhiệm vụ chơi cho trẻ, GV cần sử dụng những từ ngữ dễ hiểu, ngắn gọn phát âm rõ ràng, chính xác với âm lượng vừa phải.

Động viên, khuyến khích một vài trẻ lên chơi thử. Với cách làm này chúng ta có thể khảo sát việc nắm mục đích trò chơi của trẻ. Đồng thời giúp trẻ tự tin vào bản thân và sự dũng cảm xung phong thực hiện những trò chơi có nội dung phức tạp và kỹ năng vận động khó. Cùng với đó là cho những trẻ còn lại nhận xét xem bạn chơi như thế có đúng hay chưa. GV là người tổng hợp ý kiến nhận xét và phân tích, sửa sai cho trẻ rồi mới cho trẻ chơi tiếp. GV có thể làm mẫu khi trẻ gặp chơi thử gặp khó khăn.

2.3.3. Động viên, khuyến khích trẻ mạnh dạn, tự tin khi tham gia hoạt động

*** Mục tiêu:**

- Giúp trẻ mạnh dạn, tự tin tham gia vào các hoạt động đây là điều kiện tốt trẻ hòa mình vào hoạt động tập thể, tích cực để đạt hiệu quả là một trong những biểu hiện của các phẩm chất ý chí. Vì đa số những trẻ có biểu hiện ý chí thấp thường nhút nhát nên khi tham gia hoạt động trẻ thường sợ hãi, không dám thể hiện mình vì sợ làm sai, các bạn cười chê. Yếu tố này có thể ảnh hưởng đến việc thực hiện mục đích của trẻ, kết quả chơi của trẻ, và vô tình ảnh hưởng đến sự phát triển các PCYC của trẻ.

- Chính vì thế động viên khuyến khích là việc làm cần thiết giúp trẻ vượt qua những khó khăn khi gặp phải, tự tin thực hiện nhiệm vụ chơi để từ đó kiên trì theo đuổi mục đích của mình là đạt kết quả chơi tốt nhất. Mặt khác trẻ sẽ tự tin tham gia hoạt động tập thể vì thường các TCVD lứa tuổi này mang tính chất thi đua, tranh giải, tiếp sức.

*** Cách tiến hành:**

- Để giúp trẻ mạnh dạn, tự tin hơn khi tham gia cần khuyến khích trẻ tham gia các trò chơi tập thể. Các trò chơi đuổi bắt “Mèo đuổi chuột”, “Bịt mắt bắt dê”, “Rồng rắn lên mây” và cho trẻ làm nhân vật chính của trò chơi như mèo, chuột, bạn bị bịt mắt...

- Với những trò chơi mang tính chất thi đua GV cần động viên khuyến khích mọi lúc để trẻ cố gắng hoàn thành vì kết quả chơi của cả đội.

- Khi trẻ chơi những trò chơi có nội dung phức tạp đòi hỏi kỹ năng vận động tương đối tốt cần động viên khuyến khích trẻ sẽ tự tin tham gia và kiên trì

để hoàn thành nó. Có thể gọi những trẻ khá nên thực hiện để tạo niềm tin cho trẻ có thể thực hiện được.

- Với những trò chơi đòi hỏi trẻ phải tự mình giải quyết như: ném vòng cổ chai, đếm tiếp, ...việc động viên kịp thời sẽ tạo niềm tin để trẻ thực hiện tiếp nhiệm vụ chơi.

2.3.4. Dùng âm nhạc để làm luật chơi giúp trẻ cố gắng, kiên trì hoàn thành mục tiêu đúng thời gian quy định

*** Mục tiêu:**

- Kết hợp với âm nhạc làm cho tiết học sôi nổi hơn, kích thích hứng thú của trẻ từ đó trẻ mong muốn được hoàn thành nhiệm vụ được giao vì đó là trò chơi mà trẻ thích và mong muốn chinh phục những nhiệm vụ chơi của mình.

- Giúp trẻ luôn ý thức được khoảng thời gian cần hoàn thành để luôn cố gắng nỗ lực thực hiện các vận động để nhằm đem lại kết quả cao nhất cho toàn đội. Mặt khác giúp kích thích hứng thú trẻ tham gia chơi đây là cơ hội tốt để trẻ kiên trì thực hiện mục đích trò chơi.

*** Cách tiến hành:**

- Lựa chọn những đoạn nhạc phù hợp với chủ đề chủ điểm, sôi động, thường là những bài hát quen thuộc với trẻ. Việc trẻ nghe những bài hát quen thuộc thì trẻ sẽ ý thức được thời gian cần hoàn thành, phân phối thời gian hợp lý, cố gắng nỗ lực thực hiện nhiệm vụ trước khi bản nhạc kết thúc.

2.3.5. Theo dõi và sửa sai cho trẻ

*** Mục tiêu**

Giúp trẻ không vi phạm luật chơi của trò chơi, có kỹ năng vận động chính xác. Việc GV luôn theo dõi, sửa sai cho trẻ sẽ giúp trẻ nhớ được nội dung, thực hiện đúng luật chơi, thao tác vận động linh hoạt, tránh hưng phấn quá mức. Từ đó trẻ nỗ lực cố gắng thực hiện đúng vận động không vi phạm luật chơi để hoàn thành mục tiêu của mình đặt ra.

*** Cách tiến hành:**

GV cần thật sự nhạy bén, linh động theo dõi xem trẻ có thực hiện đúng nội dung, luật chơi hay không và tìm hiểu nguyên nhân khiến trẻ hay mắc lỗi. Có thể do trẻ không nắm được cách thức nội dung chơi, GV không giải thích rõ ràng và không gây được hứng thú cho trẻ.

Khi theo dõi sửa sai cho trẻ GV cần chú ý sửa những sai lầm chủ yếu nhất. Đồng thời GV cũng cần chú ý bao quát lớp thật tốt. Việc sửa sai cần chú ý đến đặc điểm lứa tuổi. GV không nên cản trở làm ngừng trò chơi của trẻ khi trẻ đang chơi. Mà việc theo dõi, sửa sai phải hết sức tế nhị. Đặc biệt không bắt trẻ nhắc lại lỗi sai của mình. Quan trọng là biểu hiện

cố gắng thực hiện nhiệm vụ vận động của mình cho đúng để không vi phạm luật.

2.3.6. Nâng dần độ khó của nhiệm vụ vận động, cho thực hiện lại nhiều lần nhiệm vụ chơi đến khi đạt kết quả

*** Mục tiêu**

- Việc nâng dần độ khó của nhiệm vụ vận động để thấy được trước những khó khăn, đòi hỏi trẻ càng cần phải cố gắng thì mới thực hiện được thì trẻ có kiên trì để thực hiện nhiệm vụ vận động của mình hay không.

- Cho thực hiện lại nhiều lần nhiệm vụ chơi với trẻ chưa thực hiện đúng kỹ năng vận động, vi phạm luật chơi sẽ giúp cho trẻ thấy được cần phải kiên trì rồi sẽ đạt kết quả cao.

*** Cách tiến hành:**

Với những trò chơi mang tính chất thi đua thường sử dụng âm nhạc để yêu cầu trẻ phải thực hiện nhanh hơn, thi đua xem giữa các tổ hoặc các nhóm chơi.

Nâng dần độ khó là có thêm một số quy định, yêu cầu chơi buộc trẻ phải tuân theo như: với trò chơi “Chuyển trứng” có thể yêu cầu trẻ đi theo đường có vạch kẻ sẵn, hoặc thêm chướng ngại vật để trẻ bước qua. Hay với trò chơi “Ai ném trúng đích” có thể dần khoảng cách bao cát xa hơn so với ban đầu (có thể cao hơn với khả năng của trẻ) để quan sát xem trẻ có cố gắng chơi không. Hoặc có thể là đưa thêm 1 số vận động để kích thích trẻ hứng thú hơn không cảm thấy nhàm chán khi chơi.

Yêu cầu trẻ thực hiện lại nhiều lần nhiệm vụ vận động để quan sát xem sự kiên trì của trẻ khi phải thực hiện mà vẫn chưa được.

3. Kết luận

Các PCYC nói riêng và ý chí nói chung rất cần thiết trong các hoạt động của trẻ cũng như trong cuộc sống sau này. Đặc biệt trong TCVD nó có ý nghĩa quan trọng, nó là động lực để trẻ tham gia thực hiện nhiệm vụ vận động đến cùng, duy trì tính tổ chức có kỷ luật khi tham gia các trò chơi mang tính thi đua tập thể, giúp đạt kết quả hoạt động cao.

Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Thùy Linh, “Một số biện pháp tổ chức TCVD dân gian nhằm phát triển tố chất thể lực cho trẻ MG 4-5 tuổi”, NXB ĐHSP. Hà Nội

2. Đặng Hồng Phương, “Lý luận và phương pháp giáo dục thể chất cho trẻ LTMN”, NXB ĐHSP Hà Nội

3. Nguyễn Thị Thìn (1998), “Sự phát triển một số PCYC cho trẻ 5-6 tuổi”, Luận văn thạc sĩ, NXB ĐHSP Hà Nội